

ПРОБЛЕМА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЄКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

© 2015 ШЕВЧЕНКО Б. О.

УДК 330.117?047.36

Шевченко Б. О.

Проблема теоретико-методичного забезпечення оцінки ефективності проєктів державно-приватного партнерства

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні і методичному забезпеченні основ оцінки ефективності проєктів державно-приватного партнерства. У результаті дослідження сформульовані теоретичні основи оцінки ефективності проєктів державно-приватного партнерства на основі застосування моніторингу проєкту та регулювання процесу його реалізації з позицій динаміки досягнення як загальних цілей проєкту, так і виконання завдань за стадіями його реалізації, визначення їх відповідності інтересам кожного з партнерів на основі коригування параметрів партнерства, його умов, змін форм взаємодії, припинення партнерських відносин. Узагальнюючим показником досягнення проєктом ефективності визначено рівень його відповідності умовам реалізації державою кінцевих цілей впровадженого партнерства тобто дотримання пріоритетів суспільних цілей і політики, зокрема соціальної спрямованості.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, економічні інтереси, економічна ефективність, критеріальність, оцінка ефективності, система моніторингу

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 9.

Шевченко Борис Олексійович – кандидат економічних наук, доцент, кафедра політичної економії, Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка (вул. Остроградського, 2, Полтава, 36000, Україна)

Email: schevac@rambler.ru

УДК 330.117?047.36

UDC 330.117?047.36

Шевченко Б. А. Проблема теоретико-методического обеспечения оценки эффективности проектов государственно-частного партнерства

Shevchenko B. A. The Issue of Theoretical and Methodological Support for Efficiency Evaluation of Public-Private Partnership Projects

Целью статьи является теоретическое обоснование и методическое обеспечение оценки эффективности проектов государственно-частного партнерства. В результате исследования сформулированы теоретические основы оценки эффективности проектов государственно-частного партнерства с использованием системы мониторинга проекта и регулирования процесса его реализации. Такой подход реализуется с позиций динамики достижения как общих целей проекта, так и выполнения задач по стадиям его воплощения, определения их соответствия интересам каждого из партнеров на основе корректировки параметров партнерства, его условий, изменений форм взаимодействия, прекращения партнерских отношений. Обобщающим показателем достижения проектом эффективности определена степень его соответствия условиям реализации государством конечных целей партнерского проекта, т. е. соблюдения приоритетов общественных целей и политики, в том числе социальной направленности.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, экономические интересы, экономическая эффективность, критериальность, оценка эффективности, система мониторинга

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 9.

Шевченко Борис Алексеевич – кандидат экономических наук, доцент, кафедра политической экономики, Полтавский национальный педагогический университет им. В. Г. Короленко (ул. Остроградского, 2, Полтава, 36000, Украина)

Email: schevac@rambler.ru

The article aims to provide theoretical substantiation and methodological support for efficiency evaluation of public-private partnership projects. The study allowed formulating the theoretical foundation for efficiency evaluation of public-private partnership projects using the project monitoring system and controlling the process of its implementation. Such an approach is realized in terms of both the dynamics of achievement of general project goals and accomplishment of tasks pertaining to its stage-by-stage implementation, determination of their correspondence to the interests of each partner on the basis of adjustment of partnership parameters, its terms, change in the interaction forms, discontinuation of a partnership. A generalizing indicator of the project being efficient was determined as the level of its correspondence to the conditions of the state achieving the ultimate goals of the implemented partnership, that is adherence to the priorities of common goals and policy, in particular socially oriented ones.

Keywords: public-private partnership, economic interests, economic efficiency, criteriality, efficiency evaluation, monitoring system

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 9.

Shevchenko Boris A. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Political Economy, Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University (vul. Ostrogradskogo, 2, Poltava, 36000, Ukraine)

Email: schevac@rambler.ru

Вступ. Період кінця ХХ ст. і початку ХХІ ст. став етапом становлення ідеології державно-приватного партнерства (ДПП) як інституційного втілення конструктивної взаємодії бізнесу і структур державної влади. Сучасна практика реалізації проєктів ДПП сягає понад 3 тис. діючих проєктів, які в багатьох країнах світу перетворюю-

ються на дієвий засіб протидії фінансово-економічним кризовим викликам у вирішенні соціально-економічних проблем [1]. Державно-приватне партнерство відображає тенденції залучення фінансових ресурсів і досвіду сучасного менеджменту і технологій із приватного сектора у сферу діяльності держави. При значному розмаїтті форм такої

взаємодії, вони у результаті повинні забезпечити певну вигоду, позитивні ефекти для кожного з учасників партнерських відносин. Ці ефекти можуть набувати різних проявів для кожної зі сторін, мати різний вимір і втілення [2, с. 140 – 146].

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичні основи ДПП розроблені у працях таких зарубіжних авторів, як Б. Акітобі, Е. Аткинсон, В. Варнавіський, М. Вілісов, Дж. Гелбрейт, А. Зельднер, С. Сільвестров, Дж. Стігліц, Й. Шумпетер та ін. В Україні питання методології відносин державно-приватного партнерства досліджують В. Бодров, Б. Винницький, В. Геєць, Г. Задорожний, І. Запатріна, Г. Пилипенко, А. Пильгій та ін.

Невирішені раніше частини загальної проблеми.

Незважаючи на наявність значного досвіду осмислення теорії і практики ДПП багатьма науковцями, недостатньо дослідженою залишається проблема методичного забезпечення підходів до оцінки рівня ефективності партнерської взаємодії, формування арсеналу об'єктивних критеріїв оцінки ефективності проектів ДПП.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад оцінки ефективності проектів ДПП у контексті врахування пріоритетів завдань і інтересів сторін партнерської взаємодії з позицій динаміки досягнення як загальних цілей проекту, так і виконання завдань за стадіями його реалізації.

Основні результати дослідження. Основна проблема економіки – ефективність – може бути сформульована як процес оптимізації співвідношення «витрати-випуск», результати якого можна вартісно оцінити і кількісно виміряти [2, с. 140 – 146]. Ефективність – як результат, наслідок якоїсь дії – є складним явищем, що включає мету, результат, витрати та умови діяльності [3, с. 403]. Оскільки у відносини ДПП об'єктивно включене суспільство-споживач результатів співпраці держави і бізнесу, то, вважаємо, доречно брати до уваги соціальну ефективність – ступінь відповідності результатів виробництва соціальним потребам, інтересам окремої людини. Соціальну ефективність слід розглядати ширше за економічну, адже вона включає ті явища і процеси, котрі стосуються соціального результату у вигляді забезпечення зайнятості населення, зростання його доходів, доступності суспільних благ, стану здоров'я, задоволення соціальних запитів, сприятливого довкілля, зростання тривалості життя, безпеки життя тощо. Очевидно, що соціальні ефекти, на відміну від економічних, доволі складно виміряти. У більшості випадків результат може бути якісним і взагалі не виражатися у кількісному вимірі. Найчастіше їх оцінюють за допомогою опосередкованих експертних оцінок, що не дозволяє об'єктивно визначити соціальний ефект та роль у ньому державно-приватного партнерства.

Отже, оцінювання соціально-економічної ефективності взаємодії в межах ДПП ґрунтується на дослідженні сутності і визначенні характеристик двох компонентів: ефективності партнерства та особливостей оцінки такої ефективності. Категорія «ефективність» належить до понять критеріальності – ключових у визначеннях управління різних систем. Забезпечення ефективності виступає одним з найважливіших завдань у розробках систем управління, до яких, безперечно, належить надання державою визна-

чених послуг населенню, управління об'єктами державної власності, сприяння розвитку інфраструктури завдяки реалізації відповідних інвестиційних проектів. Зрозуміло, усе вищезазначене потребує оптимального співвідношення витрат та досягнутих результатів.

Критеріальність як сутнісна вимога до результативного управління може мати різні форми прояву, адже і результати, і витрати можуть характеризуватися складністю та багатовимірністю кількісних і якісних показників. Хоча, очевидно, коли оцінювання здійснюється у сфері фінансових розрахунків, то ефективність опосередковується чіткими показниками рентабельності та чистого доходу. У той же час, залежно від сфери діяльності, постановки завдань і способів їх вирішення пропонується використання ширшого тлумачення критеріальності як інтегрального показника результативності і якості управління, а для окремих видів соціально-економічних, виробничо-технологічних і людино-машинних систем – народногосподарської, бюджетної, соціальної і функціональної ефективності та продуктивності, працездатності, безпеки, живучості, надійності тощо [4, с. 73 – 79].

Аналіз наукової літератури свідчить, що, незважаючи на існування певної переваги критеріїв фінансово-економічної ефективності, відсутній комплексний показник ефективності, який би враховував критерії не тільки матеріальної площини, а й нематеріальної. У контексті нашого дослідження це стосується ефективності взаємодії державних і приватних структур. Сукупність специфічних характеристик ДПП ускладнює оцінку ефективності таких відносин і спільних проектів у соціально-економічній сфері. Це зумовлено різною природою кожного з учасників партнерських відносин, умовами їх взаємодії, ризиками, що супроводжують проект, тривалістю життєвого циклу проекту, що, врешті, вплине на показники кількісного і якісного виміру. Також припускаємо, у силу того, що держава, маючи у своєму розпорядженні значні економічні ресурси, розгалужений бюрократичний апарат і, відповідно, розпоршену відповідальність чиновників, є менш витонченим учасником аналітичних оцінок ефективності управління взагалі та інвестиційних проектів, зокрема.

Значна тривалість реалізації проектів ДПП постійно вимагає оцінки їх ефективності та визначення шляхів підвищення якості результатів співпраці. Останнє пов'язане із вчасним завершенням проекту, неперевищенням запланованих витрат, доступністю результатів для кінцевого споживача – населення. Вирішення проблеми ефективності не є одноразовим актом, характерним для якогось певного етапу проекту, наприклад, лише його підготовки чи процесу реалізації. Важливим, видається, наявність такого механізму оцінки, який би упродовж усього періоду ДПП дозволив проводити регулярні розрахунки ефективності з урахуванням варіації різних параметрів (умови реалізації проекту, зміна учасників проекту, відхилення від очікуваних значень, вплив зовнішніх і внутрішніх факторів, форс-мажорні обставини) та альтернатив компенсації досягнення визначених цілей. До того ж слід враховувати різного роду соціальні аспекти та специфіку партнерських відносин держави і бізнесу порівняно з нормами традиційного договірної права.

Отже, вважаємо, що мова має йти про створення своєрідного моніторингу ефективності, регулярного та адекватного часу і умовам оцінки ефективності, та виявлення шляхів і способів її забезпечення на такому рівні, який би задовольняв сторони партнерства.

В останні роки проблема ефективності ДПП викликає інтерес у дослідженнях світової професійної спільноти. Так, у рамках ЄС вони представлені у вигляді розробки спеціалізованих стандартів оцінки. Традиційне поняття «оптимізація» (максимізація доходу, рентабельність тощо) трансформується в узагальнююче поняття «цінність партнерства» (Value for Money), або VfM-аналіз [5; 6]. Методологія проведення оцінки ефективності (VFM/performance audit methodologies) – це використовуваний набір методів для збору або аналізу даних, при якому зазвичай використовуються як кількісні, так і якісні методи роботи у різних поєднаннях [7].

Невипадковими є тенденції руху до таких, по суті, нестрогих оптимізаційних оцінок та використання якісних критеріїв інтегрального соціально-економічного характеру. Це зумовлено тим, що державно-приватне партнерство, ґрунтуючись на принципах соціальної відповідальності і довіри, є ширшим за відомі стандарти оцінки критеріїв

ефективності. Водночас, цілі ДПП відповідають нормам і положенням цивільно-правових відносин та конкретним механізмам реалізації, таким як концесія і підрядні відносини, інвестиційні проекти і девелопмент, оренда і приватизація тощо. Оцінювання ефективності управління у межах дії таких механізмів послуговується набутим досвідом і напрацьованими стандартами та реалізуються за допомогою управління проектами, бізнес-планування, оцінки нерухомості, інвестиційного аналізу тощо.

Виходячи із вищезазначеного, визначаючи ефективність ДПП, пропонуємо при підготовці, обґрунтуванні і проведенні розрахунків спиратися на міжнародні стандарти VfM-оцінки проектів партнерства з урахуванням вітчизняних умов господарювання. При цьому орієнтуватися більшою мірою слід на державу як ініціатора і найбільш зацікавлену сторону у партнерських відносинах, котра має на меті якісне вирішення соціальних проблем у межах своєї компетентності і відповідальності, тобто своєчасне, доступне і якісне забезпечення населення послугами. У зв'язку із цим, вважаємо за доцільне окреслити низку ключових (маркерних) положень, що складають основу визначення ефективності (рис. 1). Розкриємо їх сутність.

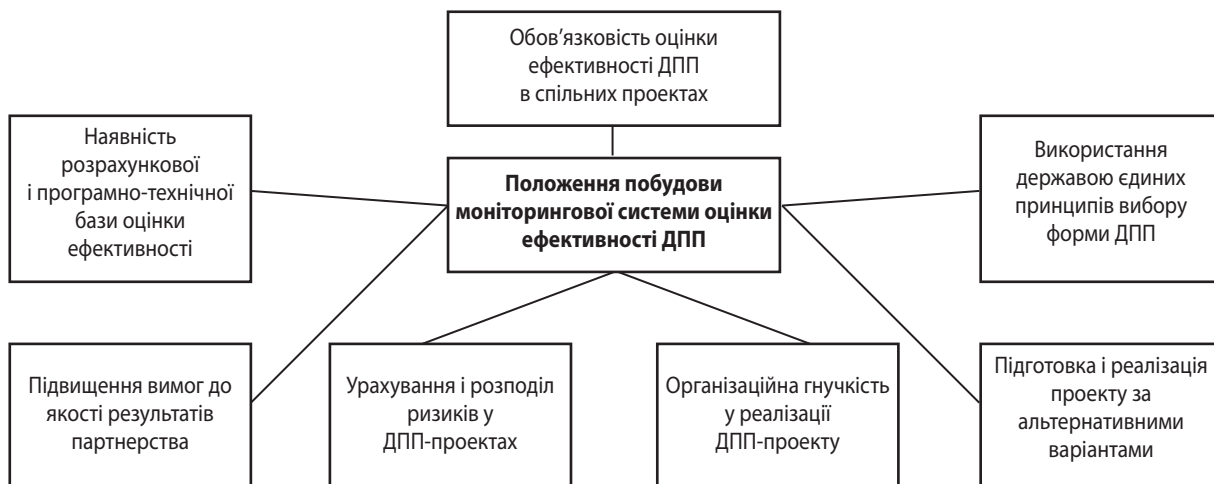

Рис. 1. Ключові (маркерні) положення, що складають основу визначення ефективності

Перше – необхідність обов'язкової оцінки ефективності ДПП стосовно спільних програм і проектів. Це зумовлено тим, що з'являються нові стандарти оцінки ефективності проектів, набагато складніші за традиційні. Доказовість ефективності виступає об'єктивною складовою процесу прийняття правильного рішення та вибору доцільної форми взаємодії ДПП. Протягом усієї тривалості партнерства – від підготовки до закінчення проекту – відповідальність за усі етапи має покладатися на державу, тому державним структурам необхідно активно впроваджувати наявні стандарти оцінки ефективності в технологію партнерства. У вітчизняних умовах господарювання це означає вивчення і освоєння стандартів шляхом розгортання масштабних освітніх програм у системі державних органів влади та подальшого їх застосування чиновниками у практиці ДПП. Тобто слід напрацювати такі знання і досвід оцінювання, щоб вони були вбудованими у професійну

діяльність представників влади, котрі несуть відповідальність за реалізацію ДПП.

Друге – необхідність використання єдиних принципів вибору державою форми взаємодії у партнерському проекті. Вважаємо, що вибір проекту у формі державно-приватного партнерства має відповідати таким принципам: принцип конкурентності; принцип доступності; принцип стабільності і стійкості реалізації проекту; принцип економії трансакційних витрат; принцип захисту умов праці працівників державного сектора у процесі державно-приватного партнерства.

Третє – можливість підготовки і реалізації ДПП за альтернативними варіантами. Це означає альтернативність як при обґрунтуванні вибору типу взаємодії (партнерство, інвестиційний конкурс, пряма державна закупівля тощо), так і в межах уже обраної форми у тому випадку, коли обраним виявився проект ДПП. У нормативних документах ЄС

наголошується, що не повинно бути ніякої упередженості або переваг на користь одного варіанту взаємодії чи однієї схеми партнерського проекту. Вимоги альтернативності слід дотримуватися протягом усього процесу підготовки й реалізації проекту.

Четверте – необхідність організаційної гнучкості у процесі реалізації ДПП-проекту. Сутнісно це означає наявність можливих змін параметрів взаємодії (аж до зміни партнера), котрі мають бути завчасно погоджені сторонами партнерства відповідними умовами угоди, від початку роботи над проектом до його закінчення.

П'яте – необхідність урахування і розподілу ризиків у ДПП-проектах. Наявність цього обов'язкового положення спричинена тим, що дослідження переваг та недоліків ДПП засвідчує наявність критичних зауважень щодо партнерства, які стосуються саме приховування реальної вартості проектів за аргументацією значних ризиків. Тому доцільно акцентувати увагу на тих ризиках, які передаються учаснику із приватного сектора, і тих, які закріплюються за державою. Здебільшого останні належать до сфери врегулювання земельно-майнових проблем та форс-мажорних ситуацій.

Доцільним є урахування ризиків зловживань обома сторонами партнерства, які могли б завдати шкоди погодженим раніше показникам ДПП-проекту. Слід зазначити, що ці ризики здебільшого пов'язані з проблемою довіри учасників партнерських відносин. При цьому мова йде про ступінь довіри бізнесу до держави, оскільки остання, зважаючи на своє виключне положення у суспільній системі (концентрація законодавчих ініціатив та їх реалізація, прийняття рішень стосовно формування бюджетів тощо), є стороною, котра домінує у партнерських відносинах. До того ж поведінкові вектори влади можуть активно змінюватися залежно від політичної кон'юнктури.

У тандемі довіри – держава – бізнес – саме бізнес слід вважати об'єктивнішою стороною партнерських відносин, оскільки він чітко дотримується ринкових законів господарювання. Зважаючи на те, що ринок є динамічною організацією, котра може демонструвати, щонайменше, стрибки цін та зміни у попиті і пропозиції, державі необхідно відслідковувати ці явища, вміти прогнозувати їх та, використовуючи свій соціально-економічний потенціал, віднаходити можливі компенсації задля підтримки стабільності, доступності і якості надаваних населенню послуг.

Важливими для врахування і окреслення шляхів нівелювання негативного впливу ринкових факторів є неринкові фактори ризику, до яких, на нашу думку, належать: стан навколишнього середовища, зміни у державній політиці стосовно виробництва і надання певних суспільних благ (освіта, охорона здоров'я) тощо. Чільне місце у цьому ряді належить довірі, котру розуміють як «очікування, яке виникає у членів співтовариства, з приводу того, що інші його члени будуть поводитися більш-менш передбачувано, чесно і з увагою до потреб оточуючих, погоджуючись з деякими спільними нормами» [8, с. 52]; як «відповідальність, чесність і передбачуваність у взаємовідносинах між економічними агентами» [9]. Трансформації довіри можуть погіршити показники ефективності проекту, послужити поштовхом для включення складного механізму

зміни партнера, форми співпраці, врешті, до закриття проекту. Важко не погодитися з тезою, що «відносини довіри, які існують між людьми, значно полегшують координацію їхніх зусиль і сприяють взаємовигідному співробітництву; ... відсутність довіри між людьми веде до загострення усяких конфліктів ... і, відповідно, перешкоджає ефективному співробітництву, необхідному для швидкого економічного зростання і стійкого суспільного розвитку» [9].

Шосте – необхідність підвищення вимог до якості результатів партнерства, об'єктів виробничої і соціальної інфраструктури як результату партнерських відносин держави і бізнесу, що може зводитися до такого: комфортність у взаємодії державних службовців та їх клієнтів завдяки поліпшенню якості послуг, надаваних населенню; безпека використовуваних матеріалів, їх відповідність стандартам якості для нормального життєзабезпечення населення; комп'ютеризація сервісних служб адміністративних установ. Припускаємо, що подібні вимоги призведуть до підвищенні вартості проектів з будівництва інфраструктурних об'єктів та супроводжуватимуться неоднозначними оцінками фінансових і соціальних результатів. Проте саме ці тенденції є реальністю світової практики, тож їх слід обов'язково брати до уваги. Відповідно до цього і виникли нові підходи до оцінки ефективності типу VfM-оцінки, де мінімізація витрат або максимізація доходів не є першорядними факторами для вибору варіантів форм взаємодії суб'єктів господарювання і параметрів проекту.

Сьоме – необхідність розрахункової і програмно-технічної бази для оцінки ефективності ДПП-проектів. Їх кількісний вимір вимагає використання конкретного розрахункового інструментарію, вибір якого має здійснюватися на основі оперування засобами табличного відображення й обробки даних (типу Excel) та інших програмних комплексів. У широкому розумінні це є цілеспрямованою адаптацією прийомів і програмно-технічних засобів аналізу і бізнес-планування.

Оскільки партнерські проекти характеризуються тривалістю у часі, масштабністю обсягів виконуваних робіт, ієрархічністю цілей і критеріїв управління, то для визначення загальної ефективності проектів ДПП вважаємо за необхідне використання поглибленого, моніторингового підходу. Моніторинг процесу ДПП-проектів і постійного його регулювання є доцільним як з точки зору динаміки досягнення головних цілей партнерства, так і з позицій критеріїв ефективності проекту по стадіях його реалізації.

Зміст процесу оцінки ефективності проекту з використанням моніторингу умов партнерства полягає у фрагментації життєвого циклу проекту за стадіями, визначення відповідних до стадій проміжних цілей, попередньої оцінки досягнутих результатів за їх відповідності цілям і умовам проекту. За описаним алгоритмом нами пропонується увесь цикл реалізації проекту фрагментувати за такими стадіями і відповідними їм цілями:

1. Стадія підготовки проекту, що передбачає вибір та погодження попередніх умов партнерства з урахуванням інтересів партнерів, можливих ризиків негативного впливу зовнішнього середовища, правил перегляду умов партнерства. Показником ефективності на цій стадії є погодження прогноз-

- них умов реалізації проекту, які визначають можливі відхилення запланованих показників у межах задоволення інтересів партнерів, їх ресурсних та функціональних можливостей нівелювати ризики, що виникають.
2. Стадія будівництва має метою створення об'єкта партнерської угоди, оцінку результатів його функціонування з позицій задоволення запитів споживачів та очікуваних вигод партнерів, необхідності коригування попередніх умов. Показником ефективності на цій стадії є визнаний кожним партнером ступінь відповідності отриманих вигод очікуваним результатам, дотримання встановлених меж відхилень.
 3. Стадія експлуатаційного періоду пов'язана з визначенням інструментів та методів коригуючого впливу на умови партнерства з метою забезпечення позитивної динаміки результатів партнерства, що досягається регулярною оцінкою рівня відповідності отриманих результатів визначеним цілям та вибором коригуючих рішень. Показником

ефективності на цій стадії є динаміка відхилень отриманих результатів від очікуваних; вибір інструментів коригування, зміна умов партнерства та його форми, що забезпечували б підсилення позитивного ефекту або нівелювали негативний.

4. Стадія підготовки нового проекту передбачає зміни в організації і структурі проекту, оптимізації співвідношення витрат та вигод. Показником ефективності на цій стадії є набутий досвід, розрахунки, пропозиції щодо забезпечення обґрунтованого продовження експлуатації об'єкта, вдосконалення схеми управління, модернізації, підготовки нових проектів.

Послідовність формування, контролю і коригувань умов партнерства й оцінок його ефективності за основними стадіями проекту наведена у табл. 1.

Очевидно, що за тривалістю цих періодів превалює період експлуатації об'єкта партнерства, що зацікавлює увагу засобів моніторингу на інформаційно-аналітичному і розрахунковому забезпеченні стадій саме цього періоду. Оскільки табл. 1. носить суто теоретичний характер, то ви-

Таблиця 1

Моніторинг умов партнерства й оцінок ефективності за основними стадіями проекту

Стадія підготовки партнерського проекту	Стадія будівництва	Стадія експлуатаційного періоду	Постпроектний період
<i>Умови партнерства</i>			
Вибір та погодження: <ul style="list-style-type: none"> умов партнерства з урахуванням інтересів учасників, прогнозу параметрів зовнішнього середовища, можливих ризиків, позитивних та негативних факторів впливу тощо; правил перегляду умов партнерства, параметрів проекту, зміни форм взаємодій і складу партнерів. 	Підсумки реалізації планів стадії будівництва: <ul style="list-style-type: none"> досягнені показники об'єкта партнерства та відповідність послуг запитам споживачів; аналіз відхилень від планів; рішення з коригування умов партнерства в т. ч. з урахуванням змін у прогнозах параметрів зовнішнього середовища, ризиків і факторів впливу змін інтересів учасників партнерства. 	Контроль і регулювання реалізації проекту в період експлуатації об'єкта партнерства: <ul style="list-style-type: none"> оцінка динаміки показників проекту, регулярна оцінка рівня досягнення цілей партнерства; коригуючі рішення в рамках угоди про партнерство з урахуванням поточних змін зовнішнього середовища проекту, позиції учасників тощо; можливі варіанти зміни форм взаємодій і/або партнерів. 	Підготовка нового проекту: <ul style="list-style-type: none"> обґрунтування форм і умов продовження експлуатації або модернізації об'єкта партнерства (форм взаємодій, схеми управління, обсягів і структури витрат та доходів для залучених приватних структур тощо).
<i>Ефективність проекту (моніторинг ефективності)</i>			
Попередня оцінка: <ul style="list-style-type: none"> варіантні розрахунки оцінок ефективності для учасників проекту (для стадій будівництва і експлуатації) за погодженими параметрами проекту і з урахуванням прогнозів зовнішнього середовища; встановлення меж можливих змін умов партнерства. 	Проміжна оцінка: <ul style="list-style-type: none"> аналіз досягнутих результатів на стадії будівництва; варіантні оцінки очікуваної ефективності на стадії експлуатації (з урахуванням коригувань за підсумками стадії будівництва); встановлення меж можливих відхилень та засобів їх дотримання. 	Регулярні оцінки (в діалозі): <ul style="list-style-type: none"> аналіз поточних результатів та досягнутих показників ефективності; визначення причин відхилень від очікуваних показників ефективності, факторів впливу, шляхів і варіантів коригування за умов досягнення мети партнерства і з урахуванням можливих змін у формах взаємодії та складу партнерів. 	Оцінка нового проекту: <ul style="list-style-type: none"> аналіз досягнутих результатів в частині ефективності; варіантні оцінки для постпроектного періоду, підготовка пропозицій з організації робіт у постпроектний період.

значення реальних даних і їх критичних значень для прийняття управлінських рішень з відповідними їм алгоритмами інструментальних важелів виступає завданням наступних етапів моніторингу та регулювання ефективності ДПП-проектів.

З огляду на кількість підготовлених і реалізованих проектів, запропоноване визначення і регулювання ефективності ДПП дозволить державному власникові використовувати узагальнений досвід взаємодії з приватним бізнесом, удосконалювати систему моніторингу стану і динаміки партнерських відносин. До системи моніторингу можливе включення також інших ознак, наприклад, соціально-культурного характеру.

Висновок. Отже, зроблений нами наголос на винятковій ініціативній ролі держави у партнерстві, її управлінській функції засвідчує, що переважальним показником досягнення ДПП-проектом ефективності є відповідність його значень умовам реалізації державою кінцевих цілей партнерства, тобто, по суті, це є дотриманням пріоритетів загальнодержавних цілей і політики, підпорядкованої суспільним інтересам. Визначення ефективності має базуватися на таких положеннях: обов'язкова оцінка ефективності ДПП стосовно спільних програм і проектів; використання єдиних принципів вибору державою форми взаємодії у партнерському проекті; підготовка і реалізація ДПП за альтернативними варіантами; організаційна гнучкість у процесі реалізації ДПП-проекту; урахування і розподіл ризиків у ДПП-проектах; підвищення вимог до якості результатів партнерства; наявність розрахункової і програмно-технічної бази для оцінки ефективності ДПП-проектів.

Вирішення проблеми розвитку партнерства пов'язують зі створенням системи стандартів. Цей підхід розширює традиційні підходи і вимагає модифікації інструментів оцінки ефективності ДПП-проектів у напрямі регулярного й різноманітного аналітичного діалогу користувача з боку держзамовника, пошуку й оцінки можливих рішень у взаємодії із приватним сектором, включаючи коригування параметрів і умов партнерства аж до зміни форм взаємодії та закриття проекту.

У зв'язку з цим нагальним є завдання створення системи моніторингу, що діє протягом усього довготривалого життєвого циклу партнерського проекту: від його підготовки до завершення. Регулярна й активна оцінка ефективності у результаті дозволить виявити шляхів її забезпечення на тому рівні, що задовольняє кожного з учасників партнерства – державу і бізнес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Going global. The world of public private partnerships [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cbi.org.uk/pdf/goingglobal0707.pdf>
2. Бодров В. Г. Державне регулювання економіки та економічна політика : навчальний посібник / В. Г. Бодров, О. М. Сафорова, Н. І. Балдич. – К. : Академвидав, 2010. – 520 с.

3. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – 2-е изд., испр. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 479 с.

4. Эффективность государственного управления / Общ. ред. С. А. Батчикова и С. Ю. Глазьева. – М. : Консалтбанкир, 1998. – 846 с.

5. Quantitative Assessment User Guide (Value for Money Assessment) : Report of HM Treasury [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.hm-treasury.gov.uk

6. Value for Money Assessment Guidance : Report of HM Treasury [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.hm-treasury.gov.uk

7. Макет Русско-английского терминологического словаря соответствий по вопросам государственного аудита [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ksp39.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=112:gloss&catid=40:posnovy&Itemid=87

8. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и пути к процветанию / Ф. Фукуяма. – М. : Ермак, 1995. – 730 с.

9. Власов Ф. Б. Социальный капитал и социальная рента цивилизованных межгосударственных институтов взаимодействия / Ф. Б. Власов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.plproject.ru/download/plproject04-02.pdf>

REFERENCES

Bodrov, V. H., Safronova, O. M., and Baldych, N. I. Derzhavne rehuliuвання ekonomiky ta ekonomichna polityka [State regulation of the economy and economic policy]. Kyiv: Akademvydav, 2010.

Effektivnost gosudarstvennogo upravleniia [Government effectiveness]. Moscow: Konsaltbankir, 1998.

Fukuiama, F. Doverie: sotsialnye dobrodeteli i puti k protsvetaniu [Trust: The Social Virtues and the path to prosperity]. Moscow: Ermak, 1995.

"Going global. The world of public private partnerships" <http://www.cbi.org.uk/pdf/goingglobal0707.pdf>

"Maket Russko-angliyskogo terminologicheskogo slovaria sootvetstviy po voprosam gosudarstvennogo audita" [Layout Russian-English dictionary correspondences terminology for state audit]. http://ksp39.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=112:gloss&catid=40:posnovy&Itemid=87

"Quantitative Assessment User Guide (Value for Money Assessment) : Report of HM Treasury" <http://www.hm-treasury.gov.uk>

Rayzberg, B. A., Lozovskiy, L. Sh., and Starodubtseva, E. B. Sovremennyy ekonomicheskyy slovar [Modern Dictionary of Economics]. Moscow: INFRA-M, 1999.

"Value for Money Assessment Guidance : Report of HM Treasury" <http://www.hm-treasury.gov.uk>

Vlasov, F. B. "Sotsialnyy kapital i sotsialnaia renta tsivilizovannykh mezhgosudarstvennykh institutov vzaimodeystviia" [Social capital and social rents civilized international institutions interaction]. <http://www.plproject.ru/download/plproject04-02.pdf>